

Léteznek bizonyos párhuzamok, időben egybeeső rendezvények a magyar és a francia irodalmi életben: például egy-két hét különbséggel rendezik meg tavasszal a Printemps des poètes (Költők tavasza) elnevezésű programsorozatot, amelynek sok tekintetben rokona a magyar Költészet napja. Vagy másik példaként említhető az őszi „könyves” ünnep mindkét országban: a franciaországi **Lire en fête** (Olvasni ünnep) és az itthoni Összefogás a könyvtárakért című pár napos rendezvény sok hasonló típusú kezdeményezést vonultat fel. A franciáknál október vége felé az irodalom három-négy napra kivonul, illetve bevonul a kávézókba, a városok köztereire, pályaudvarokra, piacokra, börtönökbe amellelt, hogy a könyvek természetes életterei, a könyvesboltok és a könyvtárak is nyüzsögnek a sokszínű programoktól. Idén számos érdeklődőt vonzott az Une ville, une oeuvre (Egy város, egy életmű) című program, amelynek keretében egy-egy város közel hozta a közönséghez egy-egy híres írója, költője életművét irodalmi emlékhelyeket felkutató sétával, írói műhelyfoglalkozásokkal, filmvetítésekkel, koncerttel egybekötött felolvasásokkal. A napjaink internetes kultúráját kedvelő irodalombarátokat célozta meg a Concours de Nouvelles des Insomniaques (Álmatlanságban szenvedők novellapályázata): a szervezők október 19-én este hét órakor tették fel honlapjukra a pályázat témáját, és a résztvevők egy éjszakányi alkotás után reggel hét óráig küldhették el novelláikat e-mailben a zsűrinek. A híres Quartier Latin-beli utcába, a rue Mouffetard-ba látogatók időutazáson vehettek részt: középkori kosztümös előadók, korhű muzsika várták az arra járókat; kalligráfia-műhelyben leshettek el trubadúr-technikákat; középkori vacsorát kóstolhattak. A fővárosban kiállítást szenteltek a bűnügyi regény világának *Gangsters de Paris* (Párizs gengszterei) 1920-1970 címmel. Országos programsorozatról lévén szó, vidéken is sok minden történt: például BD (képregény)-szerzők vezetésével karikatúra- és portréműhelyt szerveztek Saint-Brieuc városában (Bretagne). A Lire en fête nyitott szellemiségét bizonyítja az is, hogy a külföldi irodalomra is próbálja felhívni a figyelmet. Bordeaux egyik könyvesboltjában Esterházy Péter életművének bemutatására vállalkozott Anne-Marie Garat. (Egy másik alkalommal szintén ő Hrabalt ismertette meg a közönséggel.) Esterházy főbb műveit egyébként régóta olvashatják anyanyelvükön a franciák, pl. *Le livre de Hrabal; Harmonia Caelestis; Revu et corrigé.* (www.lire-en-fete.culture.fr)

Folyamatosan jelenlévő téma a francia irodalmi életben a náciizmus. A Magazine Littéraire egyik őszi száma külön dossziét szentel a **Shoah**-nak: hatvan regényről ad áttekintést Albert Camus-tól kezdve Georges Perec-en és Patrick Modiano keresztül Kertész Imréig. Interjú olvashatunk (valószínűleg az egyik utolsót) Norman Mailer amerikai íróval a franciául (és magyarul is) nemrégiben megjelent Hitlerről szóló könyve kapcsán (*Várkastély a vadonban*). Annyira fontosnak tartják a Shoah-ról való beszédet, hogy már gyermekkorban megpróbálják közel vinni a témát a kis olvasókhoz: november hónap során például az Ifjúsági irodalom a Shoah történelméhez kapcsolódóan (www.memorialdelashoah.org) című rendezvényen könyvbemutatók, felolvasások, előadások szóltak a gyerekközönséghez (is), a felnőttek pedig kerekasztal-beszélgetéseken értekeztek a témáról. A szépen illusztrált (à propos illusztráció: a francia gyermekkönyvek mindig magas színvonalon, művészileg maximális igényességgel illusztrált remek) mesekönyveknek tűnő szomorú történetek egy része már öt-hat éves kortól olvasható. Például minden szempontból érdekes könyv lehet a *La Petite Soeur de Kafka* (Kafka kishúga), amely valóban Kafka testvérének sorsát beszéli el. Szerzők: François David és Anne Harbauts, kiadó: Esperluète.

Zsidó kisfiú a hőse **Eric Emmanuel Schmitt** magyarul idén megjelent regényének: *Noé gyermeke* (Európa). Ez az író harmadik magyarul megjelent könyve az *Oszkár és Rózsa mami* (2004, Európa) és az *Ibrahim úr és a Korán virágai* (2005, Európa) után. Ez utóbbi adaptációja egyébként François Dupeyron azonos című filmje Omar Sharif főszereplésével. Schmitt regényíró és drámaíró egyszerre. Műveit negyven nyelvre fordították le, színműveit ötven ország színpadán játsszák, ezzel jelenleg ő a legnépszerűbb francia színpadi szerző a

világon. A Francia Akadémia is elismerte életművét: 2000-ben neki ítelték a Grand Prix du Théâtre című díjat. Legújabb műve, *La rêveuse d'Ostende / Az Ostende-i álmodozó* (Albin Michel) filozofikus novellák gyűjteménye. Közös motívuma e novelláknak a múlt felidézése, a szerelem, a képzelet, az olvasás szerepének vizsgálata saját életében. De hevesen tiltakozik az ellen, hogy az autentikusság, az őszinteség önmagában érték lenne. Számára az imagináció a lényeg: a vágyak, az ábrándok, az ösztönök által diktált szöveg.

Egy híján ötven éve, 1958-ban jelent meg **Philippe Sollers** első könyve *Une curieuse solitude / Különös magány* címmel. Lenyűgöző életművet tudhat maga mögött ez a sokarcú alkotó, aki regényíró, esszéista, kritikus, újságíró, lapszerkesztő egy személyben. Ötven évnyi alkotásban eltelt élet – van mit összegeznie legújabb könyvében: *Un vrai roman / Egy igazi regény* (Plon). „Gyakran szememre vetették, hogy nem írtam 'igazi regényeket', vagyis olyan könyveket, amelyeket úgy olvasunk, ahogyan egy filmet nézünk. Nos, tessék, itt van egy, de ez az én valóságos létezemről szól: emlékekről, élethelyzetekről, portrékről. Rengeteg irodalmár, filozófus vagy politikus hírességet ismertem: itt vannak, belülről ábrázolva. Ami az én személyes, eléggé egyedi és félreértésekkel kísért kalandomat illeti, szükségszerűnek tűnt számomra, hogy megvilágítsak egyet s mást. Elvégeztetett.” – bocsátja útjára könyvét Sollers. (www.philippesollers.net)

És végül nem lehet nem beszélni egy októberben megjelent könyvről: egy élő legenda legújabb regényéről, amely rég nem látott vihart kavart a francia irodalmi életben. Az örök ifjú és nagy öreg **Alain Robbe-Grillet**-ről van szó, aki 1953 óta folyamatosan jelen van az irodalomban kisebb-nagyobb botrányokat okozva műveivel. Az ártatlan *Un roman sentimental / Egy érzelmes regény* címet viselő könyvet nagy várakozás előzte meg, mert kiadója (Fayard) gondoskodott arról, hogy kellő titokzatossággal fűszerezve adagolja legújabb dobásáról az információmorzsákat, miszerint fóliába csomagolva árusítják majd, felvágatlan lapokkal, sőt azt is tudni lehetett, hogy a borítón a következő kiadói megjegyzés fog szerepelni: „a kiadó fontosnak tartja megjegyezni, hogy ez a 'tündérmese felnőtteknek' látomásos fikció, amely könnyen sértheti egyesek érzékenységét”. A „nouveau roman papája” ezzel a művével hatalmas vitát robbantott ki az irodalmi fikció szabadságát hirdetők és az erkölcs védelmezői között. Ugyanis Sade márki hagyományainak nyomában járva a regény nem más, mint a legnyersebb módon ábrázolt erotikus jelenetek sokasága; egy olyan apáról szól, aki saját lánya sajátosan felfogott nevelését végzi; további jelzőket keresve kikerülhetetlennek tűnnek a sadista, amorális, pedofil minősítések. (S ez köztudottan rendkívül sokkoló téma szerte a világban.) A szerző egyelőre szűkszavúan nyilatkozik új könyvéről: „Ezek az én fantazmáim... Egyre inkább összekeverik a fantazmát és annak megvalósulását... Mindenesetre, hogy megvédjem tételemet, Arisztotelész velem van, mégpedig a katarzis tézise...” Kíváncsian várjuk, lesz-e vállalkozó szellemű fordítónk e talányos mű magyarázására. (www.lemonde.fr és www.lexpress.fr)

Klopfer Ágnes